

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Tizenegyedik évfolyam.

XII. füzet.

Deczember 1872.

Megjelenik minden hónapban. Ára egy évre 6 forint.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budán, a várban, Fortuna-utca 129. sz. a. II. em.

Mérsékelt díjért mindennemű hirdetések közöltetnek.

Divald Adolf ministeri tanácsos az állam- erdészet szolgálatától megválík,

mely alkalomból a m. kir. pénzügyministerium erdészeti ügyosztályainak összes tagjai f. évi deczember-hó 31-én a távozó osztályfőnöknél bucsutiszteletöket tévén, Wagner Károly főerdőtanácsos Divald urhoz következő bucsuüdvözetet intézett :

Mélyen tisztelt ministeri tanácsos Ur! Szorult kebellem jelenünk meg, hogy Méltóságodnak az állami szolgálatból való kilépése alkalmával magunk, s a magyar államerdészet tisztikara nevében hálánkat és tiszteletünket tolmácsoljuk és Méltóságodat, midőn körünkből távozik, változhatlan ragaszkodásunkról biztosítsuk.

Ha erdészetünk utolsó öt évi történetére visszatekintünk, s ezt szakunk előbbi állapotával összehasonlítjuk, örömmel tapasztaljuk, hogy az államerdészet terén ezen időszak alatt elért siker nemcsak „lépés volt a jövő felé“, hanem eredmény is, mely a „jobb jövő“-nek jelentékeny részét hozta meg.

Az előbbi tengő magyar államerdészet 1867-óta Méltóságod teremtő lelkének hatása alatt új életre ébredt, a szolgálat gyökeres szervezése, a gazdasági rendszernek korszerű

alpra való fektetése, s a nélkülözhetlen beruházások eszközlése meghozták Méltóságod fáradságának azon gyümölcsét, hogy a magyar államerdők jövedelme e rövid időszak alatt tizszeresen emelkedett. Minden, a mi ezen meglepő eredmény elérésére történt, Méltóságod kezdeményezésének köszönhető, valamint az is, hogy szaktársaink anyagi helyzete a jelen viszonyokhoz, s az állam szorult pénzügyi helyzetéhez képest legalább tűrhetővé vált.

Méltóságod kitűnő tehetségei tündöklő tiszta jelleme és szakunk terén szerzett fényes érdemei, melyek ő Felsőgeik a király és királyné, a magyar kormány, az összes szakközönség és a közvélemény általános elismerésével találkoztak, a magyar erdészetre és a magyar erdészekre is fényt árasztottak. Ezen érdemeknek köszönhető, hogy hazai erdészetünk már ma Európa mívelt államainak erdészetével egy színvonalon áll, hogy a magyar erdész neve külföldön is ismeretes, hogy az erdészet hazánkban is kivívta magának azon állást, mely nemzetgazdasági fontosságánál fogva azt megilleti, s hogy az öntudatra ébredt magyar erdész nyomasztó helyzetéből kiszabadítva, nehéz feladatát a sértett önérzet fájó tudata nélkül végezheti.

Nem lehetünk mi hivatva Méltóságodnak a haza nevében köszönetet mondani azon érdem szerint nem méltányolható szolgálatokért, melyeket szakunk terén az állam érdekében tett, mi csak mint magánegyének s mint a jó sors által Méltóságod vezetése alá hozott szakemberek kívánjuk igénytelen szavakban hálás köszönetünket kifejezni azon szeretetre méltó és humanus bánásmódért, melyben Méltóságod minket a hivatalon belül és kívül mindég részeltetni kegyeskedett, s mely hivatalos működésünket mindég kellemessé tette.

Méltóságod határt nem ismerő hivatali buzgósága, fáradhatatlan önfeláldozó munkássága, szilárd erélye, bámulatos kitartása, igazságos részrehajlatlan jelleme mint eddig, ugy ezután is, példaképül szolgálанд nekünk.

Nem bucsuzunk Méltóságodtól, hiszen bárhová vezessék is lépteit, tudjuk, hogy azért mindig szakunké és hazánké marad, s e kettőnek érdekében működni soha meg nem szünend; így tehát mi mint honfiak és erdészek Méltóságodat el nem veszítjük, sőt tudjuk, hogy mint országos képviselő a törvényhozás terén, tekintélyes állásánál és ügybuzgóságánál fogva, az erdészetnek az eddigieknél nem kevésbé fontos és üdvös szolgáltatokat teend.

Mind a mellett nem birjuk elhalgatni fájó érzésünket a fölött, hogy ezután nem lehetünk oly szerencsések Méltóságod közvetlen böcs vezetése alatt munkálkodni, de él bennünk a remény, hogy még megjön az idő, midőn a haza Méltóságod szolgálatát az állam érdekében ismét igénybe fogja venni.

Végül legyen szabad Méltóságodat arra kérnünk, hogy kegyes jóvoltában minket továbbra is megtartani, és meggyőződve lenni méltóztassék, hogy Méltóságod iránt táplált határtalan tiszteletünk megszűnni nem fog.

Divald ministeri tanácsos ur erre a teljes meghatottság őszinte hangján és érzésével következőleg válaszolt :

Tisztelt barátim! Sokkal mélyebben megvagyok hatva hozzám való ragaszkodásuk oly meleg szavakban történt előadása által, semhogy képes lehetnék saját érzelmeimet kifejezni úgy, a mint azt óhajtanám.

Ha van érdem abban, a mi az állami erdőgazdaság körében 1867. óta történt, úgy ez édes mindnyájunké; mert ily eredményt elérni tisztelt barátim és az államszolgálatban álló összes szaktársaim buzgó, ernyedetlen és szakértő közreműködése nélkül senki sem lett volna képes; de sikert még így sem arathattunk volna a magyar pénzügyministerium élén elébb állott és az ott jelenleg álló mélyen tisztelt államférfiak hat-

hatós támogatása nélkül. Halhatatlanok kell hogy maradjanak Lónyay Menyhért gróf és Kerkapoly Károly nevei a magyar államerdészet fejlődésének történelmében!

Felvilágosodott szabadelvűségük bátran szembe szállván a szak és ennek hívei ellen századokon át főnállott balitéletekkel, az erdészetet ők szabadították föl azon nyüg alól, mely annak természet-szerű fejlődését oly soká hátráltatá; ők adták meg a törvényhozásnak általuk kieszközölt engedélye alapján bőkezűen a százados mulasztások rövid idő alatti pótlására nélkülözhetlen eszközöket.

Részemről nyugodt lelkiismerettel hagyom el a gondviselés által eddig reám bízott őrállomást; nem csak azért, mert a tér, melyre hazánk államerdészetének az életvidor továbbfejlődéshez szüksége volt, immár el van foglalva; hanem főleg azért; mert ezen az országra nézve nagyfontosságú ügy további vezetése Wagner Károly régi hű barátom kezeire s így oly minden tekintetben kitünő erőre bízott, mely e tért, tisztelt szaktársaimnak teljes öntudatra ébredett összhangzatos közreműködése mellett megtartani s a fejlődés sikereit fokozatosan növekedő arányokban bizonyítani jövőre is képes leend!

Egy nagy czél elérésében találkozó, legszentebb eszméinkből fejlődött azon barátság és rokonszenv, mely engem a magyar birodalom területén működő államerdészekhez évek óta fűz, s a mely százszorta erősebben tartotta fön a sikerdus működéshez szükséges közszellemet, és ezerszerte hathatósabban eszközölte a némely esetben eltérő egyéni meggyőződések alárendelését, mint a hogy ezt bármi állás pusztán hivatalos tekintélye képes lett volna: életem főbűszkeségét és eddigi működésem legszebb jutalmát képezi. Kérem az itt összegyűlt, valamint távol lévő barátimat és szaktársaimat, hogy számomra e megtisztelő és boldogító barátságunk sziveikben helyet adni jövőre is méltóztassanak.

A szállítható uszagátorról.

Ezen uszagátor szerkezetét, felállítási és lebontási módját valamint gyakorlati alkalmazását az „Erdészeti Lapok“ 1871. évi I-ső füzetében noha már röviden leírom, mégis annak könnyebb megismerése, valamint az ez iránt érdeklődő közönségnek tájékozására, ezen ugyan már évek hosszú során ismert, s még is csak némely vidékre elterjedt tisztán gyakorlati találmánynak részletesebb és közelebbi leírását még ez utósorokkal vélem czélszerűnek kiegészíteni.

A szállítható uszagátornak bizonyos körülmények között való czélszerűsége az által lesz tisztán kitüntethető, ha egy csak is e gát alkalmaztatása által lehetővé vált usztatást, a t. olvasó közönséggel megismertetve, alkalmazása által az elért és elérhető előnyök leírásába bocsátkozom.

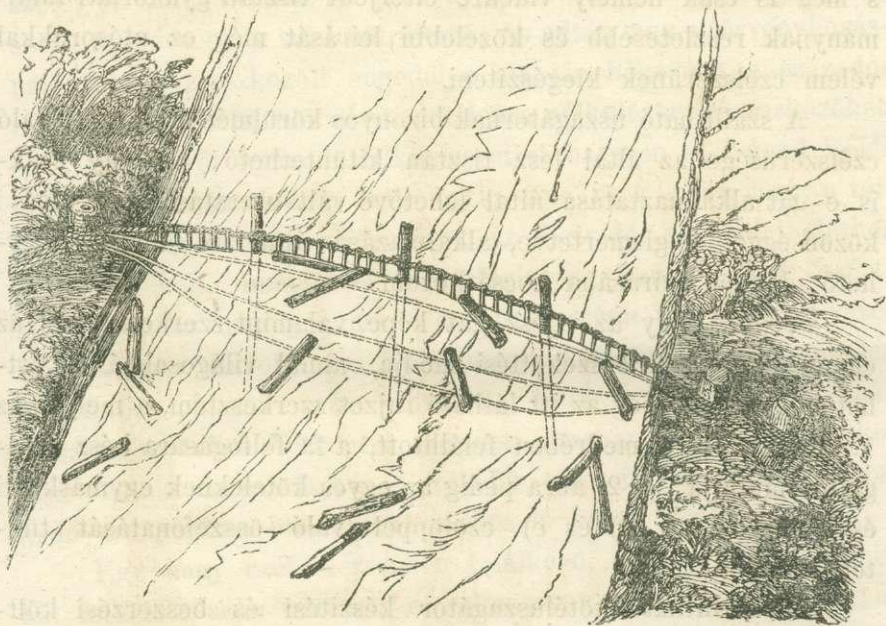
Végül, hogy az egész gát képe, valamint szerkezete és az egyes alaprészek összeköttési módja, annál világosabbá és érthetőbbé váljék, még az itt látható rajzot szerkesztém, a melyen az 1. ábra a folyó medrében felállított, a fa felfogására kész uszagátort mutatja; a 2. ábra pedig az egyes köteleknek egymásközti és a három *a)* *b)* és *c)* czölöppel való összefonatását tünteti elénk.

A szállítható kötéluszagátor készitési és beszerzési költsége gyanánt csak annak alapalkatrészeinek, úgy mint a 4 drb $1\frac{1}{2}$ hüvelyk vastag kenderkötélnek megvétele jöhet fő tekintet alá; minthogy a gátnak többi részei mint a fonadék, rudak és czövekek leggyakrabban az erdőből vétetnek, és ezeknek értékök legtöbbsnyire oly csekély, hogy azt bátran lehet mellőzni anélkül, hogy ezáltal nagy hibát követnék el a számításban.

Tudva levő dolog, hogy egy kenderkötél ára annak súlyától függ, s miután az usza-folyók szélessége egy-általában különböző, s e miatt különböző hosszú uszagátorra is van

szükség, a kötelek vastagságát is a gát hosszához kell viszonyítanunk, minél fogva határozott költségvetést felállítani nem lehet.

Átlagban véve a kisebb folyók vízszíneinek szélessége azon helyen, a hol az usztatott fát e gát által menetében felfogni akarjuk 5—6 öl lévén, így a 10—12 öl hosszú kötelek a czélnak egészen meg fognak felelni, miután a gát megerősítéséhez egy-egy parton a kötel hosszából $2-2\frac{1}{4}$ öl vétetik igénybe.

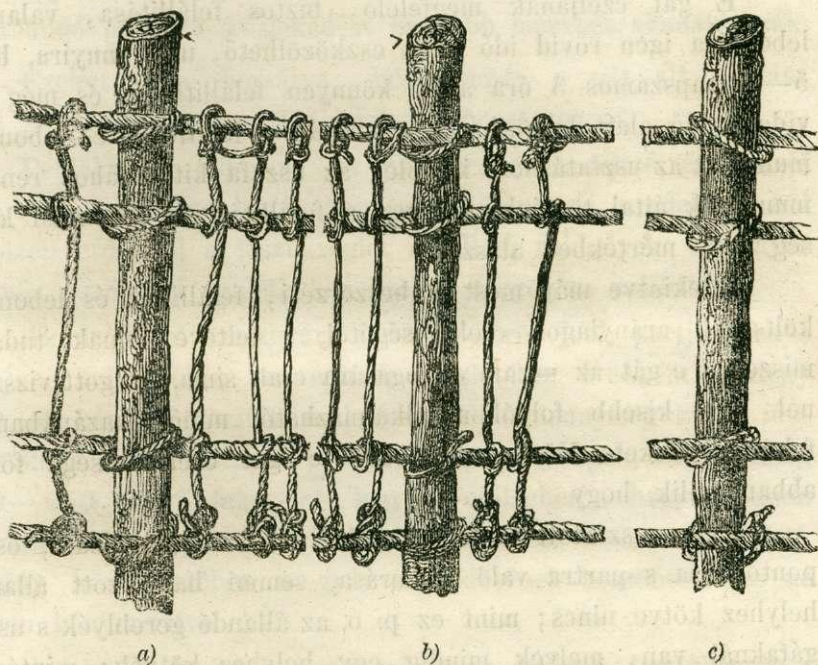

1-ső ábra.

Egy 10 öl hosszú, $1\frac{1}{2}$ hüvelyk vastag új kenderkötél súlya 15 font; egy font ára 60 kr, tehát egy kötélnak megszerzése 8 frt és miután a gát 4 egyenlő hosszúságú és vastagságú kötélből álland e 4 kötel megvétele pesti érték szerint 32 frtban fog kerülni.

A fonadékhoz megkívántató ruganyos anyagok mint gyökerek, clematis stb., mely fonadék eszközli tulajdonkép az uszafa felfogását, továbbá az egész már elkészített és felállí-

tandó szerkezetnek függélyes, helyzetben való tartására szükséges rudak, valamint a parton való megerősítéshez felhasználandó czölöpök, mint már említém, leggyakrabban az erdőből vétetnek, s miután ezen anyagok aránylag igen csekély pénzértéket tesznek ki, számadásba nem is veendőök, hanem inkább csak azok előállítási költsége jöhet tekintetbe; ez pedig szintén határozatlan számú, miután az az illető körülményektől

2-ik ábra.

függ, valjon ez anyagok az előállítási téren, mily mennyiségben találhatóék és mily terjedelmű térségről kell azokat összeszedni.

Az példakép felhozott és leggyakrabban használandó 10 öl hosszúságu, 1 öl magas gáthoz szükséges anyagok, rudak és czölöpök előállítása, közönséges körülményeket feltételezve, mintegy 3 napszámot és a négy kötél összefonatási munkálata hasonlókép 3 napszámot vesz igénybe.

Ezeknek folytán az egész szállítható uszagát megszerzési és előállítási költsége következőben volna előtűntethető, t. i. a 4 kenderkötélnek pénzértéke 32 frt + 6 egész 7 nap-szám + a fonadék és egyéb fa-anyag pénzértéke.

Egy ujonnan készült kötél uszagát, a fonadék többszöri javítása vagy újítása által évek hosszú során át alkalmazható, ha lebontásakor, valamint használaton kívül léte alatt is sérüléstől óva száraz helyre tétetik el.

E gát céljának megfelelő, biztos felállítására, valamint lebontására igen rövid idő alatt eszközölhető, úgy annyira, hogy 5—6 napszamos 3 óra alatt könnyen felállíthatja és még rövidebb idő alatt lebonthatja, s miután a felállítási és lebontási munkálat az usztatáshoz, illetőleg az uszafa kifogásához rendelt munkások által történhetik, úgy a felállítási és lebontási költség nagy mértékben alászáll.

Eltételezve már most a beszerzési, felállítási és lebontási költségek aránylagos csekélységétől, s feltéve annak tudását miszerint e gát az uszafa felfogására csak sima, nyugott vízszínnel bíró kisebb folyókon alkalmazható, minők hazánkban a fehér és fekete Kőrös, stb., úgy e gát czélszerűsége főképp abban rejlik, hogy

1. az usztatott fának mentében való akadályozása, összpontosítása s partra való kiszorítása, semmi határozott állandó helyhez kötve nincs; mint ez p. o. az állandó gereblyék s uszagátaknál van, melyek mindig egy helyhez kötvék; miután a szállítható uszagátor tetszés szerinti ponton állítható fel;

2. e gát alkalmazása által lehetővé válik, ugyan azon egy usztatás alkalmával bizonyos tűzifamennyiségnek több a folyó mentében fekvő helyeken partra vonhatása. Így p. o. bizonyos famennyiség a bedobási helytől legközelebbi eső s a folyó közelében lévő raktáraknál kivonható, ennek megtörténte után pedig a bedobási helyen a tűzifa hasábok vízbe vetése rövid időre

beszüntették, addig míg a gát az első kifogási helyen lebontott és ladikon vagy más módon ismét más a bedobási helytől távolabb eső helyen felállítatik, s hol ismét bizonyos mennyiségű tűzifa partra véve, az eljárás mind addig folytatatik, míg az illető szükséglet, valamennyi helyen fedezve van; és végre

3. ezen uszagátor által a közlekedés a folyón csakis azon időtartamra szünik meg, míg maga az usztatás tart, minthogy ennek végeztével ismét szétbontható; míg ellenben az állandó gátak a közlekedést nagyobb mérvben akadályozzák.

Ezeket előre bocsátva, még csupán e gát alkalmazása által lehetővé vált usztatás leírására bocsátkozom.

Példaképen felhozom az Aradmegyében fekvő és József főherczeg ő fensége birtokához tartozó kis-jenői uradalmat, hol a közeli erdőkből a faszükséglet az illető rakhelyek, szeszgyár és más gazdasági épületekhez ezelőtt tengelyen szállított.

Az uradalmi szeszgyár, a Fehér-körös jobb partján fekvő Kis-jenő helységében van építve, s üzletéhez évenként mintegy 600 öl kemény tűzifát szükségel. E famennyiség külön időszakokban fuvaroztatik a gyári rakhelyre olyképen, hogy mindig 200—250 ölnyi fakészlet legyen előlegben, hogy netalán hosszabb esős időjárás folytán a járhatlanná vált utak miatt, fahiány következtében a gyár működésének beszüntetésére ne legyen kényszerítve.

Az 1870-ik évi hosszas esőzés és árvizek következtében Kisjenőn a fának tengelyen való szállítására az utak feneketlensége miatt jó ideig gondolni sem lehetett és a szeszgyári fakészlet már végére járván, a gyár csaknem kénytelenítve lett a munkát beszüntetni, ha a szükséges tűzifamennyiség beszerzése valami módon nem eszközöltetik; s miután szárazon fát szállítani semmi módon sem lehetett az uradalmi felügyelőség e sorok írójának közvetett ajánlatára a fának usztatását ha-

tározván el, alkalmazásba vétetett az uradalom részéről legelőszőr a szállítható uszagátor.

Az usztatásra szánt 250 öl tölgyhasábfa a szintyei erdőkerülethez tartozó somosi erdőből vétetett, mely erdő rész a fehér Kőrös jobb partján terül el. Az ölek az erdőtestet átmetsző nyiladékok egyikén voltak felállítva, a Kőröstől mintegy 150 ölnyi távolságra. A nyiladék végén a fehér Kőrösön egy meg lehetős jó karban lévő hid állván, a fa 25 uradalmi négy ökrös fogatu szekér által a Kőrös partjára, illetőleg a hidra szállítottott.

Az ut rosszasága miatt egy szekér csak 8—10-szer fordulhatott naponta, s minden fordulásra csak $\frac{1}{2}$ ölet rakhatott fel. A fa a Kőrösön átvezető hidon megállt szekérről, vagy közvetlen pedig a partról dobott a vízbe; mely módon a szükségelt 250 öl fának a kőröshez való szállítása, valamint vízbe dobása két napi munkát vett igénybe.

Midőn az usztatásra szánt famennyiség vízbedobása elvégeztetett, 2 csolnakon munkások követték az utolsó uszóhasábokat és a hátramarádakat vagy megakadtakat ismét a folyó sodrába irányozták.

Az általam fentebb említett uszagátor Kisjenőn az uradalmi szeszgyár közelében volt felállítva, s a fa bedobásihelye, valamint a gát közti ut a folyó kanyarodásaival együtt körülbelül egy mértföld lehetett. Mire az usztatott famennyiség a gát előtt annyira szaporodott, hogy az előtt egy 3—4 öl hosszú vízszintes hasáblapot képezett, annak kifogása, csákllyák és hosszunyelű fejszék segélyével végeztetett; a kifogott fa a folyó jobb partján rakatott fel, a honnan 12 uradalmi fogat által, a 200—220 ölnyi távolban lévő rakhelyre szállítottott, hol nyolcz munkás a fának szekérről való lerakásával és összehalmozásával volt elfoglalva. Midőn a gát előtt lévő famennyiség csekélylyé vált és az egyes hátramarád hasáboknak csákllyák-

kal való kihuzása már lehetetlenné lön, akkor azok csolnakon lévő munkások által partra bobattak. A mely fahasábok pedig a gáton alul átsikamlanak, azokat a gáton alul a folyó jobb- és bal partján felállított munkások hosszú csákllyák segélyével ismét a partra vonhatják, minélfogva aránylag számításba sem vehető hasábdarabok mennek veszendőbe.

Rendes viszonyok közt a 250 öl fának vízből való kivétele 3 nap alatt 45 napszám által teljesen eszközölhető.

Az egész ily módon lett usztatás, a gát felállítása, a fa szállítása a Kőröshez, bedobása, usztatása, vízből való kivétele, a rakhelyre való szállítása és ott elhelyezése, 4 napi munkálatot vett igénybe.

Miután az uradalom kötélgát birtokában nem volt, ezt bélzeréndi emberektől, kik fausztatással foglalkoznak, ezen alkalomra 120 frtéért vette bérbe; úgy, hogy e gát tulajdonosai egyszersmind annak felállítására és lebontására, valamint az usztatni való fáért kezkeskedni is kötelezték magukat.

A fennforgó esetben egy öl fának szállítási költsége, az erdőből egész a szeszyári rakhelyre 1 frtba került. Az összes apadék pénzértéke 14—16 frtba becsülhető.

Jó utak alkalmával 1 öl tűzifának tengelyen való szállítása hasonló távolságra 2—2 frt 20 krba kerül, tehát még egyszer annyiba, és ha az uradalom saját gáttal bir s nagyobb famennyiséget usztat egyszerre, akkor egy öl tűzifának usztatása ugyanazon erdőből csak $\frac{1}{3}$ annyiba kerül, mint rendes viszonyokat feltéve, tengelyen való szállítása. Oly helyeken tehát, a hol az usztatás folyókon lehetséges ugyan, de állandó gátot különféle okokból építeni nem lehet, ezen egyszerű gátnak alkalmazása igen ajánlható és óhajtandó, hogy a szállítható kötéluszagátor alkalmazása szakunk előnyére minél nagyobb mértékben eszközöltessék.

Weisz Ferencz.

Könyvismertetés.

— Erdészeti kézikönyv műszaki segéd személyzet, nemkülönb en erdőbirtokosok, gazdatisztek, községek és gazdasági intézetek számára; írta Lázár Jakab m. kir. erdőmester. Az országos erdészegylettől dicséretesnek elismert pályamunka. Pest, 1871. Kiadja Heckenast Gusztáv, 271 nyolczadrét oldal, 18 ábrával. Ára 2 frt.

Tíz éve mult már, hogy szakunk néhány hivatottabb és tehetségesebb munkása szorgalommal készítgeti elő egy jövő erdészeti magyar irodalom talaját.

Nem tekinthető tehát igen korai jelenségnek az, hogy e talajon ma már valami termék is mutatkozik; sőt méltán és jogosan kívánhatjuk, hogy e termék — bár első, zsenge — de mert most már évek verejtékének gyümölcse, ne legyen csenevész és fanyar, hanem, a mi kicsiny, legyen egészséges és jó.

Ezen kellemes várakozással vevők kezünkbe Lázár Jakab kir. erdőmester főnczimzett Erd. kézikönyvét, melyet szerzője jónak látott e termékek egyike és elseje gyanánt, mutatni be a közönségnek.

E mű, miként tudjuk, az Orsz. Erd. egyesület által kitűzött pályázatra készült, s azt a pályabíráló bizottság a versenyzett három munka között 2-ik helyen, tekintettel arra, hogy „figyelemre méltó szorgalommal és igyekezettel van írva“, „dicséretes megemlítésre méltatja“, mihez képest nem tartózkodunk kifejezést adni annak is, hogy a könyv címlapján használt dicséretes elismerés a valóságosnál többet mond, s ezért egy netaláni második kiadásnál a gyermek igazi nevének lenne nevezendő.

Átvizsgálván e könyvet, bár hajlandók vagyunk az abban talált hiányokat leginkább a kezdet nehézségeinek és más általunk nem ismert mellékkörülményeknek tulajdonítani, mindazon-

által észrevételeinket leplezetlenül és őszintén kívánjuk megtenni, mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy hibáink eltitkolása és takargatása nem vezetne azon általunk hön óhajtott célhoz, mely felé erdészeti irodalmunknak egész ifju lelkese déssel kell törekedni.

Szerző, mintegy bevezetésül a légtünet- és talajtanból ad elő némely főbb tantételeket, hol egyebek között a tájfekvésről is beszélvén, e kifejezés alatt valamely helynek tengerszin fölötti magasságát érti.

Szerintünk a tájfekvés (Situation) szó nem fejezi ki a tengerszin feletti magasságot, vagy magaslati fekvést (Region), legalább elég szabatosan nem, hanem ezalatt inkább az illető helynek (tekintet nélkül annak magasságára) a világtájak vagy égtájak valamelyike felé hajlását értjük.

Egyszerűbb észjárásu emberek által (milyenek számára épen szerző is ír á könyvét) megértetni óhajtván, legbiztosabban czélt érünk, ha a dolgokat a maguk megszokott, általánosan ismert és használt nevén nevezzük, mely egyszersmind magát a dolgot vagy fogalmat lehető leghivebben kifejezi.

Ugyancsak a kisebb vagy nagyobb tengerszin fölötti magasság befolyásáról szólva, azt állítja szerző, „hogy minél alantabb fekszik egy vidék, annál melegebb és nedvesebb, és minél magasabban, annál zordonabb és szárazabb annak lége.

Ezen állításnak a lég nedvesebb vagy szárazabb voltára vonatkozó részét, épen a szerző szempontjából (t. i. a klimának a növényzetre való befolyását) tekintve, nem osztjuk. Mert igaz ugyan, hogy az alantabb fekvő vidékek, rónák, melegebb levegője több vizgőzt képes magába felvenni, de másfelől tudjuk azt is, hogy a vizgözőkkel ekként telített meleg levegő továbbáramlása közben a legközelebb utjában eső magasabb hegyeken, tehát azok növényzetének javára, üríti ki fölös nedvtartalmának nagyobb részét, e hegységek és azok légköre szolgálván azon

hűtő közegül, mely a feszült gőzök egy részét condensálja és lecsapolja. Innen magyarázható pl., hogy a Kárpátok vidékén nagyobb a csapadékképződés, mint a szomszéd Alföld rónáin.

Hegytalp helyett szerző talán a hegy tövét vagy alját akará mondani? („Amott a hegyek aljában“. Népdal.)

Hegygerincz (vizválasztó) a geografusok szerint: „a hegy legmagasabb vonala“.

„Altalaj alatt értjük — mondja szerző — a földréteg azon részét, melybe a gyökerek már többé aláhatolni nem képesek.“ Az erre következő 4-ik sorban pedig ez áll: „az (t. i. az altalaj) olykor annyira sekély, hogy a gyökérzet kellő mélyen lefelé hatolni nem képes“. Ismét azután 5 sorral: „a laza porondos altalaj sat.“ Már most kérjük, hogy ha az altalaj olykor annyira sekély, tehát a gyökérzet utjában fekszik, mi valóban lehet is, s e mellett laza porondos, a mi szintén lehetséges, akkor „a gyökerek (abba) már többé aláhatolni (miért) nem képesek“? Mert hiszen tudjuk, hogy a gyökerek a sziklába is behatolnak, ha az meg van repedezve.

A talaj azon felső rétegét, melyet leghelyesebben termőrétegnek nevezhetne, majd „földkéregnek“, majd egyszerűen „földrétegnek“ nevezi. Előbbi alatt földgömbünknek a folyó tüzanyagot magába záró eddig megkeményedett egész kivületét kell értenünk, utóbbi alatt pedig a kéregnek nem csak felső (tehát termő), hanem akármelyik rétegét érthetjük.

A növénytan általános részében „karógyök“ és „napgyökök“ igen mérev fordításai a német Pfahlwurzel és Tagwurzelnek, s a magyarban szokatlan hangzásuak. Szerintünk helyesebb volna karógyök helyett vezérgyökér és napgyökök helyett földszini gyökök.

Az egész vékony törzsekre helyesebb az „Erd. Lapok“-ban használt „suhány“ elnevezés, mert a „karó“ szó alatt egyebet és többfélét értünk.

Bolyó, gyűrőny, alagy, fanok, továbbá: kem, tenyerü (pl. a juhar levele), fanövelde sat. szokatlan és használaton kívül álló szavak.

A fa nem rothad, hanem kórhad.

Az erdészeti növénytanban véleményünk szerint mindig helyesebb volna „bokrok“ helyett cserjék és „talajnövények“ helyett félcserjék megkülönböztetéssel élni; mert pl. „talajnövények“ felnevezése alatt minden gyom- és fűféléket is érthetünk.

Szerző az erdeinkben honos fákat hiányosan és rend nélkül írja le. Némelyeket egy előrebocsátott katalogusban csupán névleg, másokat pedig így sem említ; míg ismét olyanokra, de ezeknek is csak némelyeire, kiterjeszkedik, melyek erdeinken kívül fordulnak elő s inkább miveleti gyümölcsfák.

Vadon tenyésző fáink és cserjéink fontosabbjai közül még csak névleg sincsenek megemlítve, pl. a magyaltölgy (*Quercus pubescens*) e kiválóan honi faj; a *Populus canescens*, *Ulmus effusa*, *Prunus spinosa*, *Licium barbarum*, *Spartium scoparium* sat.

Továbbá a galagonyának, kecskerágónak, mogyorónak és a bangitának szerző csak egy-egy fajtát ismeri (!) Tudtunkkal azonban a *Crataegus monogyna*, *Corylus tubulosa*, *Evonymus verrucosus* és *Viburnum lantana* nálunk ép oly, sőt ezek némelyei még nagyobb számban fordulnak elő, mint a szerző által ismert rokonfajok.

A felvett fajok közül némelyeket alig jellemez egy pár szóval a melyeket pedig bővebben ismertet, azok leírását az egyiknél a levelekkel, másiknál a kéreggel, ismét másnál az ágakkal sat. sat. kezdi meg. Az egyiknél a rügyet ismerteti és a virágot nem, a másiknál megfordítva, ismét másoknál egyiket sem, sat.

A leírásban és a jellegek elősorolásában bizonyos rendet tartani azért szükséges, mert ez a tanuló emlékezetének támpontul szolgál és az összehasonlítást könnyíti.

Különben a növényeknek a szerző által előadott saját-ságaira és jellegeire nézve is vannak némely észrevételeink. Igy pl. a bükket tüzerőre nézve — szerintünk — a köris is felülmulja, se részt a jó eserfa sem igen áll hátrább a bükknél.

A gyertyán nem kétlaki, hanem egylaki virágu.

Nem mondhatnók, hogy az ákácz tűzereje csekély.

Bizonyára téved szerző midőn állítja, hogy a nagylevelű hárs 14 nappal későbbre zöldül és érlik mint a kis levelű. Ez éppen megfordítva áll.

A jegenye fenyő anyabarkája nem fehérezöld, hanem sárgazöld.

Az erdei fenyő barkáiról sem mondhatunk csupán annyit, hogy azok pirosak. Ez áll, ugyan az anyabarkák, vagy tobozskákról, de a hasonlíthatatlanul nagyobb számú himbarkák kiválóan sárga színűek.

A növénytani részben szerző erdei fenyő-, fekete fenyő- és vörös fenyőcéről beszél; könyve többi részeiben pedig mindenütt erdei fenyő-, fekete fenyő- és vörös fenyőről van szó.

Erd. irodalmunkban máshelyt, ugyanazon időben és ugyanazon fenyőket „peresznyének“, „bojtornak“ sat. látjuk nevezni. Eként az illető két egyén háromféleképpen beszélvén, ne csodálkozzunk, ha nem csak a laikusok minket, de mi egymást sem fogjuk megérteni.

A könyv erdőmivelési, használati és védelmi része rendszeresebb s általában használhatóbb is volna, de az alaki és szerves hibák meg hiányok e részekben is gyakoriak. Hely szüke miatt csak némelyek rövid megjelölésére szorítkozhatunk.

Az erdőmivelést szerző „erdőtenyésztésre“ és „mesterséges erdősitésre“ osztja be.

Helyesebb és szabatosabb lett volna a megkülönböztetés, ha természetes és mesterséges tenyésztésre osztja, mert az „erdőtenyésztés“ szó ugyanazon általános fogalmat jelenti, a mit az erdőmivelés, s azért magában véve nem

fejezi ki azt, a mit szerző azzal ki akar fejezni: a felujítás természetes módját.

Az olyan állapot, melynek kora nagyon különböző, szerző „rendes állabnak“ nevezi.

Ezen elnevezés alatt az olvasó vagy tanuló sok mindent érthet, s természetes észjárással talán leghamarább azt, hogy abban a fák rendben vagy sorjában vannak ültetve.

Forda — szerintünk — azon idő, mely az állab keletkezésétől annak letarolásáig eltelik.

79-ik lapon a 8-ik pont, hihetőleg becsuszott sajtóhibák és egy praedicatum kimaradása miatt, zavart.

A 84-ik lapon szerző a vigályítás fokáról beszélvén, a 2-ik bekezdéssel következtetést von nem létező előzményből. Hasonlólag a 122-ik lapon is, hol állítja, hogy: „a fűrészzelei döntés egészen úgy (?) megy véghez, mint a fejszével.“ Azt azonban, hogy a fejszével miként nem adja elő.

Az elegyes erdők tenyésztéséről, az erdőmivelés e kiváló fontosságú részéről, nem emlékezik meg. Ezen kívül némely tantételt az értelem rovására rövidít.

A lucz- és jegenyefenyő nem kívánhat „nedves talajt, legfőlebb üdét (85. lap.)

Azt mondja szerző (a 121. lapon), „hogy a sarj- és középerdők, ugymint a cserjéserdők (helyesebben: csererdők), az erdőmivelésben mondott okokból tavasszal vágatnak.“ A könyv erdőmivelési részében pedig a sarjerdőről ellenkezőleg éppen az és csak annyi áll, hogy annak őszi vágása a tavaszi fölött elsőseget érdemel.

Az „erdei fűrész“ kifejezésben nem ismerünk a Mondsäge-re; épen úgy, miként a gazda nem értené, hogy melyik fajta ekéről beszélünk neki, ha azt mondanók: mezei eke. Csekély véleményem szerint a Mondsäge-et nevezhetnők karaj fűrésznek, származtatva annak alakjából. A Mondsäge ugyanis

nem annyira félholdhoz, mint inkább a holdnak csak egy szelvéjéhez: holdkarajához hasonlít.

A gereblyék (rövid) leírásában ellenmondás van.

A magasságmérő (Dendrometer) ábra beosztása nem helyes.

A szegény népnek csekélyebb értékű faanyagok gyűjtésévégett az erdőbe bocsátása, a legszigorubb felvigyázat mellett is, visszaélésekre és szolgalmoszerű igények támasztására szolgálna alkalmul és alapul.

Miért czélozza szerző a furdancs (Bostricus) szaporodását?

A hernyók latin nevei (208. lap), hihetőleg figyelmen kívül maradt sajtóhibák folytán egészen ki vannak forgatva alakjukból.

Itten még csak annyit jegyzünk meg, hogy az erdei büntető rendtartás, valamint a mezei rendőrségről szóló törvény-czikk kimaradhattak volna, mert ezek nem tartoznak szorosan a segédszemélyzetre s a közel jövőben levő új erdőtörvénnyel amugy is változni fognak. A szolgálati utasítás pedig összevonható lett volna az erdőőrök jogai- és kötelmeiről szóló ponttal, minthogy e két pontban különben is nem egy ismétlés fordul elő. Az ekként megtakarított tér bőven elég lett volna az általunk jelzett hiányok pótlására.

A mi szerző nyelvezetét illeti ez különben könnyed és folyékony lévén, a stylushibákat, melyek az első összeállítás alkalmával becsusztak, egy figyelmesebb átolvasással könnyen kiküszöbölhetné. S ha a további hiányokat is helyre hozná, akkor a könyv csak hasznossá és jótékonyná válnék azok számára, kiknek szánva van. Mert kifogásaink mellett is el kell ismernünk, hogy a munka az elméletből s a mi még nagyobb érdeme: közvetlenül a gyakorlati életből sok szükséges és becses tudnivalót tartalmaz. Ezen kívül szerző méltó elismerést és köszönetet érdemel azért is, mert első vala, ki a kezdet minden nehézségeivel küzdve, egy valóban égető szükségén ő sietett segíteni

Székely Mihály.

Hazai erdészetünk tisztelt közönségéhez.

Az Országos Erdészeti egyesület az általa képviselt erdőgazdasági érdekek minél sikeresebb előmozdítása végett az egyesület és a tagok érdekében állónak ismeré az „Erdészeti Lapok“ czimű hazai folyóirat tulajdoni jogának és kiadásának a czélból való megszerzését, hogy ennek útján a tagokkal a szellemi téren való találkozást minél fokozottabb mértékben eszközölhesse, s az erdőgazdasági alapos ismeretek terjesztésére hivatott lapot mint szakközlönyt a tagoknak a tagdíj mellett olcsó áron megszerezhetővé tegye.

Az e tárgyban megtartott közgyűlés egyhangu határozatával a tulajdoni jog megszerzése foganatosittatván, az „Erdészeti Lapok“ 1873-ik évi január-hó 1-től kezdve az Országos Erdészeti egyesület kiadásában jelennek meg.

Midőn ezt hazai erdészetünk tisztelt közönségének szives tudomására hozzuk, egyszersmind közölni kívánjuk azt is, hogy az „Erdészeti Lapok“-at a jövőre megszüntetett egyleti évkönyv helyett az Országos Erdészeti egyesület valamennyi tagja az évi 5 frt alapítványi kamat vagy évdíj mellett 3 frtnyi előfizetési díjért kapja, míg azon alapító tagoknak, kik 200 forintot, vagy ennél többet alapítottak, a lap minden további díj fizetés nélkül küldetik meg; a nem tagok részére pedig az egész évre egyszerre fizetendő előfizetési ár 8 frt.

Az Országos Erdészeti egyesület azon anyagi áldozatot, melyet tagjainak s az általa szolgált ügynek érdekében hozott azon reményben is tevő, mert meg volt győződve, hogy tagjai, kik eddig az 5 frt tagsági díjon felül a lapért még 6 frtot voltak kénytelenek fizetni, jövőre a 8 frt összeget könnyebben fedezik, s a lapot kétségkívül valamennyien megrendelik, valamint

erdészetünk mindazon ügybaráti is, kik eddig a lapért külön 6 frtot fizettek, jövőre e helyett örömeztőbb fizetnek évi 8 frtot, hogy ezért egyszersmind a nemes czélokot szolgáló egyesületnek is tagjai lehessenek.

Tiszteletteljesen kérjük tehát az Országos Erdészeti egyesület mindazon tagjait, kik az „Erdészeti Lapok“-at birni kívánják, sziveskedjenek az 1873. évre járó 5 frt alapítványi kamatot, vagy illetőleg évdíjat és a lap 3 frt előfizetési árat következő czim alatt : „Az „Erdészeti Lapok“ kiadóhivatalának Budán, vár, Fortuna-utca 129. sz. II. em.“ postautalvány útján mielőbb beküldeni, hogy a nyomtatandó példányok számában és szétküldésében akadály ne legyen.

Tisztelt ügybarátaink tájékoztatására megjegyezzük még, hogy az „Erdészeti Lapok“ eddigi szerkesztője Bedő Albert ur jövőre is megmarad szerkesztőnek, s hogy az eddigi kiadók, Divald Adolf és Wagner Károly urak jövőre a lap főmunkatársai lesznek, s a t. olvasó közönséggel az eddiginél még szorosabb szellemi összeköttetésbe lépnek; az eddigi munkatársak ujak csatlakozásával jövőre is közreműködnek; továbbá, hogy a lap irányában és megjelenésében változás nem történik s az egyleti tagok és előfizetők havonként 3 nyomtatott ivre terjedő és a szükséghez képest rajzokkal is kiegészítendő szakközlönyt fognak kapni.

Az „Erdészeti Lapok“-at, mely ezután is kedves feladatának ismeri erdőbirtokosainknak, erdészeinknek és erdészetünk összes ügybarátainak hű erdészeti tanácsadója lenni a tisztelt közönség meleg pártolásába hazafiui bizalommal ajánljuk.

Az Országos Erdészeti egyesület nevében :

Keglevich Béla,

elnök.

Divald Adolf igazolása.*)

Az „Ellenőr“ e hó 13-ról számának egyik cikkében vádat emel ellenem; mert én mint a pénzügyministerium erdészeti szakosztályának főnöke az államszolgálatból ki s azon konsortium szolgálatába léptem, mely a határőrvidéki erdőket bérbe vette, illetőleg azok 30,000 holdján álló fatörzseit megvette.

Vádat emel, mert — szerinte — a határőrvidéki erdők kérdésének elintézésére döntő befolyást gyakoroltam; mert „ő volt a kormány bizalmas embere, szaktanácsadója, intéző rendező keze. Ő vette fel az erdő állapotát, ő találta, ő számította ki értékét, ő készíté az értékesítésnek immár elfogadott tervezetét s végre az ő közbenjárásával kötött meg a szerződés, melynek életbe lépte már a másik szerződő fél szolgálatában találja a kormány bizalmának letéteményesét.“

Hogy a határőrvidéki erdők kérdésének elintézésére befolyást gyakoroltam, azt nem tagadom.

A végvidéki erdőkben most eszközölt eladás ugyanis már 1869 elején terveztetett, a midőn ez erdőket a közös hadügyministerium kezelte a nélkül, hogy a kezelés módjára be-

---

*) Divald ministeri tanácsos urnak az államszolgálatból való kilépése alkalmából az „Ellenőr“, „Hon“, „Magyar Ujság“ és a „Szombati Lapok“ az ügyállást nem ismeréséből folyó rosszaló nyilatkozatokat hoztak a felett, hogy D. ur azon társulat szolgálatába lép, mely a határőrvidéki erdőket vette meg, s mely vásár ügyében létrejött szerződésnek megkötésére D. ur befolyással volt.

D. ur a felmerült kételyek eloszlatása és az ügy mibenállásának megítélhetése végett az „Ellenőr“-ben az itt következő igazolást adta ki, melyet mi is, noha hisszük, hogy D. urnak szaktársaink előtt ez igazolásra nincs szüksége, közlünk azért, hogy az ügyállást nem ismerő olvasóinknak igazolt magyarázatát adjuk annak, a miért D. ur az állami erdészet szolgálatától megválék. Szerk.

folyást gyakorolni a magyar kormány feladatát képezte, vagy is ennek hatásköréhez tartozott volna.

Magán uton tudomásomra jutván azonban, hogy egy a hatalmas termést messze túlhaladó erdőeladás van szándékban, s hogy a megszabott ár hét millió forintot tesz: ezekre az akkori pénzügyminister urat indokolt hivatalos jelentésben figyelmeztettem és fölkértem, hogy ő felségénél eszközölje ki, hogy e nagy horderejű üzletet megkötni a magyar kormány meghallgatása nélkül ne engedje.

Az akkori pénzügyminister ur e jelentésem alapján rögtön és oly eredménnyel intézkedett, melynél fogva az ügy egy a magyar és horvát meg a közös hadügyministerium által kiküldött bizottmány elé terjesztett véleményezés végett.

E bizottmány magyar-horvát képviselői néhány heti nehéz küzdelmeinek és kimerítő alapossággal indokolt munkálatainak eredménye az lett, hogy az olcsó áron való eladás terve meghiusult, hogy az eladási módozatok a kincstár előnyével és a szakbeli okszerűség követelményeivel összhangba hozattak, és hogy ezenfelül az eladás a birtokjogi viszonyok rendezésétől tétetett függővé.

Hogy e bizottmány munkálataiban mily részt vettem, arra nézve bátran hivatkozhatom nem csak e bizottmány magyar-horvát részének még élő tagjaira. Hideghéthy és Vértessy t. barátaimra; de hivatkozhatom Andrássy Gyula és Lónyay Menyhért grófokra és nevezetesen Kerkapoly Károly pénzügyminister urra is, mint a ki e küzdelmet e legélénkebb figyelemmel kísérni szives volt.

Befolyást gyakoroltam továbbá a határörvidéki erdők kérdésének elintézésére akkor is, a midőn főleg az én jelentéseim alapján ejtetett el az első árverés eredmény, melynél a szóban forgó erdőkért huszonhat millió vételár éretett el.

És befolyást gyakoroltam végül, a midőn az összes végvidéki erdőket valódi életveszélylyel és nem mindennapi megéröltetés mellett husz és néhány nap alatt 1871 derekán beutazván, azok birtokviszonyainak rendezésére és jövedelmezőbb kezelésük főelveire nézve javaslatot készítettem, mely illetékes körökben közhelyesséssel találkozott, és a melynek kivonata az „Erdészeti lapok“ ez évi folyamában is megjelent.

Ez volt tehát összes befolyásom a végvidéki erdőkre, melyek kezelésének főfelügyelete a magyar pénzügyminister hatásköréhez csak ez év január 1-től fogva tartozik; s e befolyásomnak tulajdonítható nagy részt, hogy a szóban forgó 30,000 hold erdő fája nem hét millió, hanem harminczhárom millió háromszázezer frton adatott el.

Hogy azonban én vettem volna fel az erdő állandékot, én találtam és számítottam volna ki értékét, úgy hogy e munkálatokra, melyek 1868-ban és így jóval a magyar kormánynak ez erdőkre való befolyását megelőző időben készültek, akár közvetlenül, akár közvetve legcsekélyebb befolyásom vagy azokról csak tudomásom is lett volna, az — egyszerűen nem igaz!

Való ellenben, hogy e szerződés közbenjárásommal kötettem meg: e közbenjárás mértéke és módja pedig a következőkből állott. Az említett 30,000 hold fájára a hadügyministerium által fölterjesztett és már 1869-ben készült, ő felsége által helybenhagyott pontozatok alapján közreműködésem sőt jelenlétem s így legkisebb befolyásom nélkül folyó évi junius 30-án tartatott meg, s ennek végeredménye az e célra kiküldött bizottmány indokolt javaslata alapján fogadtatott el és hagyatott jóvá ő felsége által.

Ez meglévén, a magyar és a horvát kormány továbbá a közös hadügyministerium meg a zágrábi főhadparancsnokság részéről újabb bizottmány küldetett ki, mely ő felsége parancsá-

ból Ruff altábornagy elnöklette alatt tisztán csak azzal volt megbizva, hogy a versenytárgyalás alapjául szolgáló pontozatokat a consortium küldöttjeivel egyetértésben egy szerződés formájába öntse.

E bizottmány, melynek én csak egyik tagja voltam, s a melynek közös működése teljesen nyilvános volt, nem birt azon joggal s így föladata sem lehetett a fönfent említett pontozatokban foglaltakat bármily irányban megváltoztatni. És ha a szerződésben mégis találhatók némi eltérések, ugy ezek a pontozatok csak azon föltételeibe nézve fordulnak elő, melyek ott nem találtak eléggé szabatos vagy eléggé világos kitejezést.

Ez eltérések azonban kizárólag és minden kivétel nélkül az első betűtől az utolsóig leghatósabb közreműködésem folytán is csak a kincstár érdekeire nézve előnyösek.

Erről a t. szerkesztőség ugy pontozatok valamint a létrejött szerződés ide mellékelt példányaiból közvetlen meggyőződést szerezhet; de megszerezheti e meggyőződést erre valamint összes ez igazolásomban foglalt állításaimra nézve bár ki más is, a ki ez ügy iránt érdeklél viseltetik; mert ugy a pontozatokat valamint a szerződést és a t. pénzügyminister ur remélt beleegyezésével az ezen ügyre vonatkozó összes többi tárgyiratokat is kész vagyok minden perczben bemutatni s ezen ügyre nézve minden tekintetben a netalán még ezeken felül kívánatosaknak látszó legrészletesebb felvilágosításokkal szolgálni.

Ez tehát a valódi tényállás!

Előre láttam és tudtam, hogy akadni fognak, a kik e tényállást nem ismerve és pusztá látszat után indulva kárhozattani fogják legujabb elhatározásomat.

Hogy az állami szolgálatot ezen előrelátásom mellett is elhagyom, annak daczára, hogy ennek következtében a hatáskörök legszebbjeinek egyikéről kell lemondanom, oly hatás-

körről melynek sikerdus betöltésében ugy a mostani igen tisztelt pénzügyminister ur, valamint elődje is — kivételes és reám nézve fölötte megtisztelő bizalmával a leghathatósabbban támogatott, — hogy kilépek a tevékenység oly köréből, — melyben sikerült az országos erdészet tisztajövedelmeit nem egészen háromszázezer forintról rövid öt év alatt több mint három millióra, még pedig az országszerte alkalmazott nagyszerű beruházások folytán tartamosan sőt a jövőben egész biztossággal még növekedő arányokban fokozni; — hogy kilépek oly körből, melyben buzgó és előretörekvő szaktársaim és barátaim által segítve állami erdészetünket külföldi szaklapok sok oldalú nyilvános tanuságai szerint sikerült oly színvonalra emelni, melyen az Europa legrendezetteb erdőgazdaságai között is ugy a szolgálati tervezetre valamint a gazdaság rendszerére és magára a kezelésre meg annak összes eredményeire nézve a legelsőik között foglal helyet, hogy eltökéltem elhagyni oly állomást, a melyen mindezekon felül még ő felségeik a Király és Királynő részéről külön külön kitüntetésekben és jutalmakban részesülni szerencsés valék: ennek egyedüli oka — szeretett nagyszámu családom mellett — abszolút vagyontalanságom!

Éjjel nappal a hivatal érdekében megerőltetve működni, s kevés órai álmom vagy pihenés közben folyvást azon kétségbeejtő gondolat által gyötörtetni, — ha meghalsz annyit sem hagyhatsz hátra, a miből eltemethessenék, ez oly állapot a melyet elviselni csak addig lehet, a mig nem akad mód; belőle a tiszta öntudat teljes megőrzése mellett menekülni!

Tudtam, hogy a látszat ellenem fog fordulni, de csak kettő között választhattam.

Vagy a látszatot is szeplőtlenül megőrizni, de kockázthatni minden perczen azt, hogy elszólíttván a nyomorúság e völgyé-

ből, öt kiskorú gyermekek és ezekkel egyaránt forrón szeretett nőmet egyedüli életforrásuktól megfosztva és koldusbotra jutva hagyni hátra; hogy az inség keserű kísértései áldozatainak számát előbb utóbb szaporítsák vagy talán még saját nyomoruk mellett porladozó szülőik hamvaira gyalázatot halmozzanak.

Vagy a látszatot föláldozni ha kell, — de a legtisztább öntudattal és azon megnyugvással távozni el örökre, hogy becsületes fáradozásaimnak kitartó munkásságomnak s hosszú évek során át terhes nélkülözések közt szerzett képzettségemnek sikerült, azok jövőjét, kiknek sorsa az enyimhez van kötve, legalább a végső inség és nyomor ellen biztosítani.

Számot vetettem magammal, és megvallom nagy küzdelem után — az utóbbit választottam.

A ki oly körülmények között hirnevére hiubb s gyöngédtelenebb családapa nálamnál — ám dobja az első követ reám! másként nem tehettem s ha újra kellene választanom, másként tenni ma sem lennék képes. — Isten engem úgy segítjen!

Budán, 1872. december hó 14.

Divald Adolf.

* * *

Divald ur válaszában vége olyan megható, hogy lehetlenné teszi a viszonzást részünkről, mert ha valaki családjára, gyermekeinek jövőjére hivatkozik egy olyan kérdésben, melyre nézve az eljárására vonatkozó megjegyzések felmerülését előrelátottnak ismeri el maga is: ott megszűnik az emberi bírálat tere s hagynunk kell az egész vita eldöntését azon istenre, ki a vesébe lát és a sziveket vizsgálja. Szomorú, nagyon szomorú, minden esetben, a fennebbi válaszból kivonható azon tanúság, miszerint az államszolgálat felső regiojában is kétségbeejtőnek látja gyermekei jövőjét egy olyan hivatalnok is mint

Divald, ki nem csak a ministerek de a fejedelem által is kitüntetve lón, szakképzettségének elismerése gyanánt. Ha oly sötét a kép, milyennek azt festi: akkor ajánljuk meggondolását mindazon szülők figyelmébe, a kik államszolgálatokat sovárognak és koldulgatnak fiaik számára.

Az „Ellenőr“ szerkesztője.

Az „Erdészeti Lapok“ tisztelt előfizetőihez.

Az „Erdészeti Lapok“ mult havi füzetében kiadott előfizetési felhívásunk közzététele után, lapunkat illetőleg időközben azon változás történt, hogy az az Országos Erdészeti egyesület közgyűlésének egyhangulag hozott határozata értelmében 1873. évi január 1-től kezdve a nevezett egyesület tulajdonába és kiadásába megy át.

Az egyesület közgyűlése a lapok előfizetési díját aként szabályozta, hogy azok, kik az egyletnek nem tagjai az „Erdészeti Lapok“ egész évi folyamát évi 8 frt előfizetésért kapják, míg a tagok a lapot az 5 frt évdíj és 3 frt előfizetési díj fejében veendik. E határozat folytán tehát tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik az „Erdészeti Lapok“ 1873. évi folyamára 6, vagy esetleg 5 frt előfizetési díjt küldöttek, sziveskedjenek a még hiányzó 2, vagy 3 frtot pótlólag mielőbb utánküldeni, vagy ha a lapokat járatni nem kívánák, az előfizetési pénzről rendelkezni.

A lap szerkesztését kitüzött irányát és megjelenését illetőleg van szerencsénk még megjegyezni, hogy az az eddigihez hasonlóan marad, és a lap havonként 3 ivnyi, s a szükség szerint rajzokkal kiegészített tartalommal bírand, alulirtak pedig jövőre főmunkatársakká lévén, a tisztelt közönséggel az eddiginél még közelebbi szellemi összeköttetésbe lépnek.

Divald Adolf és Wagner Károly.

Észrevételek a kisbirtokosok erdőgazdászatáról.

Jelen sorainkkal a kisbirtokosok erdőgazdászatáról kívánunk szólni s nézetünk nyilvánítása által tájékoztatást adni arra, hogy mily irányban kell a kisbirtokosnak erdőgazdaságát illetőleg eljárni.

Tagadhatlan, hogy minden magángazdászat főelve: a birtokos saját előnyének és érdekeinek emelése. Ezen csodálkozunk nem is lehet, mert az ember természetében rejlik azon vágy, mindenből, mi tulajdonát és egyáltalán jövedelmi forrását képezi, a lehetőleg legnagyobb hasznot nyerni. A magánbirtokos is tehát (értem itt leginkább a kisbirtokost) a legtöbb esetben csak addig használja erdőbirtokát erdőképen, míg az mint ilyen neki a lehetőleg legnagyobb jövedelmet nyújtja, mihelyt azonban ez megszűnik, honi tapasztalásaink szerint iparkodik erdőbirtokait, a mennyiben csak teheti, másnemű, t. i. mező- vagy szőlőgazdasági művelés alá venni s így magának nagyobb jövedelmet biztosítani.

Az erdőgazdászat sajátos és a birtokosra nem mindig előnyös viszonyainak tulajdonítható, hogy a kisbirtokos ott, hol más gazdaságot üzhet, az erdőgazdászatot többnyire azon mértékre szorítja le, mely főleg csak házi és gazdasági faszükségleteinek fedezéséig terjed, vagy pedig más gazdasággal cseréli fel, miután tudjuk, hogy az erdőgazdászat gyakran tetemes kamatlemondás árán szervezhető, és sokszor igen hosszú ideig tartó kamatfelhalmozás által valósítható; és sok esetben csak magasabb fordá által nyerhető épület és szerszámfa termesztését célzó üzem mellett, nyújthat oly jövedelmet, mely ugyan az erdőgazdászat terén szépnek nevezhető, de összehasonlítva mező- vagy más műveletű gazdasággal, nagy értékű tőkénének igen kis százaléku kamatját adja. Természetes tehát, hogy a kisbirtokos főcélja oda irányul, hogy ezen tőkének értékesebb részét, a fát,

pénzzé változtassa át és másik részét a talajt, oly művelés alá vegye, mely neki előnyösebbnek mutatkozik. Ezen gazdasági rendszert majdnem kivétel nélkül észlelhetjük hazánk kisbirtokosainál; a faállomány eladatik, a föld kiirtva kapa, kasza vagy eke alá vétetik, vagy ha épen földművelésre nem alkalmas, akkor birka- és kecskenyájak legelőjeképen tartatik fenn, s még ezen utóbbi használatot is előnyösebbnek véli a birtokos, mint ugyanazon talajnak erdőképen való kezelését, mert a létezett faállomány után bevett készpénz — ha ugyan gyümölcsözve helyezhető el — tisztességes kamatot biztosít s e mellett a legelőre a nyáj örön kívül nem kell külön őrzt tartani.

A kisbirtokosnak ezen eljárását a feltételes talaju erdőterületek használatánál, még lehet érteni, de valóban nem értem, illetőleg okszerűnek nem tartom mostani gazdaságunk rendszerét a föltétlen erdőterületeknél, — legyen ez akár talaj minőségénél, akár fekvésénél fogva föltétlen erdőtalajnak ösmerve. Mihegyest ugyanis valamely birtok vagy birtokrész föltétlen erdőtalaj, akkor más módon való művelése, az állam által korlátozandó és reméljük is, hogy régen várt erdőtörvényünk tüzetesebben elrendeli, miszerint az ilyen föltétlen erdőterület mindig mint erdő rendesen is kezeltessék, és ha az netalán hibás kezelés vagy elemi csapások által elpusztulna, újra beerdősítessék. Ezzel összeegyezőleg a magánbirtokosnak el kellene ismerni azt, miszerint saját érdeke tanácsolja leginkább erdejének rendes kezelését, hogy egyrészt a körülményekhez mért lehetőleg legnagyobb tartamos jövedelmet nyerjen belőle, és másrészt hogy megkímélje magát vagy örököseit a rendetlen kezelés által bekövetkezendő, kötelezett újra erdősítés tetemes költségeitől.

Figyelemmel kísértem több rendbeli kisbirtokosnak erdőgazdászatát, de sehol sem találtam okszerű kezelést; s a mily tulságos gondot fordítanak a fakészlet felhasználására, oly keveset adnak a felújítás vagy az utónövedék biztosítására; sőt mihelyt

a fa levágva s elhordva van, azonnal nyájaik legeltetése alá bocsátják és tönkre juttatják az erdőt még ott is, hol a természet maga gondoskodnék az utónövekvésről. Oly helyeken, hol a vágás előtt a kellő zárlat még létezett, a talaj még jó minőségű és a levágott fák tőkái sarjképesek, nő ugyan erdőhöz hasonló cseprentés, hanem bizony ennek értéke és hozama alig leend arányban a fizetendő adóhoz, annál kevésbbé fog pedig érdemleges tiszta jövedelmet nyújtani; egy újabb fordá leteltével azonban, a talaj mindinkább kitéve a nap sugarai és a szelek befolyásának, elveszti televényes részeit, a fatőkék lassan kihalnak, és bekövetkezik az erdő azon állapota, mely ha előbb nem is, de később a törvény által erdőpusztításnak ösmertetik el, minek megtörténtével a tönkre tett terek újbóli beerdősítésére a birtokos hatóságilag fog szoríttatni.

Sajnos, hogy ezen állapot kisbirtokosainknál, vagyis főleg azon erdőtulajdonosoknál, kiknek erdőterülete nagy átlagban véve 5000 holdat nem halad, igen sok helyt már eléretett, vagy egynéhány év mulva el lesz érve, minek főtényezőjét azon ok képezi, hogy a birtokosok nem méltatják erdejüket kellő figyelemre; legtöbbnyire mezei gazdaszatuk eszközeül tekintik azt, és ekkor félreösmerve saját érdekeiket, oly módon használják az erdőt, mely rövid ideig ugyan tetemesen lendit a mezőgazdaszaton, de később nem leend képes jövedelmével annak jelenlegi képzeleti jövedelmét szaporítani. Távolról se akarom egyéb-iránt azt mondani, hogy a magánbirtokos erdőtermékeit vagy talaját ne használja mezőgazdaszatának emelésére, avagy kiségitésére, mert hisz ezen tant felállítani, annyit tenne, mint a legtöbb esetben a kisbirtokos érdekei ellen véteni, hanem okszerüen gyakoroltassék ezen használat azon határok között, melyeket maga a természet előnkbe szab, és a birtok lételének alapfeltételei mulhatlanul megkivánnak. Okszerütlen kezelésnek nevezhetni azt, ha gazdaszati célokból megfosztják a korosabb

erdőket a televényt képező haraszttól, és minden kimélet mellőzésével a fiatal vagy a vágás alá jövő állabokat birkanyájakkal s mindennemű marhával legeltetik, s így az eredetileg erdőnek hivatott birtokrészt lassanként a meglévő fa elvételével vagy lepusztításával erővel cserjéssé változtatják. „Jobb lesz az erdőlegelőnek“ mondja sok birtokos „és a törvénynek majd megfelelünk, ha helyenként egy-egy fát felmutathatunk!“ De nem addig ám! mert minél önállóbb és tekintélyesebb tért viv ki magának erdészetiünk, annál gondosabban fogják kísérni a szakemberek a működési körükkel szomszédos erdőgazdászatok állapotát, különösen oly esetekben, hol a birtokosoknak sikerülne a törvény e részbeni követelését kijátszani, vagy szakképzett tisztviselőjét a mezei gazdaság pillanatnyi előnyéért rossz kezelésre szorítani.

Való, hogy az állam főfelügyelete vagy — mint sokan nevezni szeretik — gyámnokoskodása oly behatásu nem lehet, miszerint a birtokost még a gazdálkodási üzemmód választásában is megszorítsa, mert az állam felügyeletének főindokát a közérdekeknek tekintetbevétele képezvén, ezt csak annyira terjesztheti, hogy a feltétlen erdőtalajon álló erdőségek fenntartassanak; az üzemmód választása pedig csak akkor nem bizható korlátlanul a birtokos saját választására, ha az egy bizonyos üzemmód által az erdőségekkel szomszédos helyiségek, avagy más termőföldek bizonyos más üzemmód követése által elhárítható veszélyeknek kitétetnének. Ily módon tehát már akkor kellene az állam illetékes közegeinek közbe lépni, midőn valamely erdőnek pusztítására az első lépések megtétettek, mi jelenleg meg nem történhetik azért, mert az állam, kellő törvény és végrehajtó közegek hiányában nem gyakorolhatja az országos erdőgazdaság fölött azon felügyeletet, mely a bajt kezdeténél észreveszi. Hiszen még magában a földmívelési ministerium kebelében sincsenek erdészek alkalmazva, holott erdeink közigazgatási

felügyelete s az erdők köréből felmerülő összes közigazgatási teendők legfőbb fokú elintézése, s ebből eredőleg szakvélemények felett való határozatok is, ezen ministerium által intézendők.

Mint már fennebb is említém, a kisbirtokos önértékének előmozdítása kívánja leginkább, hogy az ily feltétlen erdőterületet célszerűen kezelje; sajnos azonban, hogy még azon esetekben is, hol a kisbirtokos ezen észszerű kezelés szükségét átlátja, annak valóztatását nem eszközli, miután a helyi viszonyok helytelen felfogásán alapult üzemmód szerint számítva a kiadásokat és várható jövedelmet, előnyösebbnek véli az erdőt rendezetlen állapotában meghagyni, és az esetleges, tehát okszerű közreműködés nélkül bekövetkező jövedelmekkel megelégedni. Láttam, hogy kisbirtokosok erdejüket — oly helyeken, hol a tüzelőfának értéke csekély, más tüzelők helybehozatala könnyű, igen alacsony, csak tüzelőfa termesztését célzó fordában kezelték, és az ily esetben tanácsos magasabb fordájú szálerdőüzemről hallani sem akartak; és viszont ellenkezőleg ott is, hol a tüzelőfa helyenként igen magas értékkel bír, a tulajdonos erdejét szál-erdőképen kezeli, a nélkül, hogy erdőgazdasági viszonyai ezt kívánják, s így természetesen az alacsonyabb fordá mellett nyerhető nagyobb kamatot nem élvezzi; s a t. Az ily esetek elhárítása végett tehát a kisbirtokos leghelyesebben cselekszik, ha erdőbirtokát egy szakember által felméríti, és felbecsülteti, viszonyai által követelt igényeit, avagy szükségleteit annak alaposan előadja, hogy az számára azután a felmérés és becslés, a helyi és égalji viszonyok alapján, egy lehetőleg egyszerűsített gazdasági üzemtervet kidolgozván, a vágatási és mivelési tervet olyképp állapítsa meg, miszerint azt a birtokos maga is költséges szakemberek közbefolyása nélkül szintén könnyűséggel és öntudatosan követhesse.

Mit tévő legyen a kisbirtokos azonban oly viszonyok között, hol erdőbirtoka oly csekély kiterjedésű, vagy egyáltalán oly fekvésű, hogy annak őrzési és kezelési költségei a jövedelem által

nem fedeztetnek? — Ily esetben törekednie kell a legközelebb eső birtokosokkal egyesülni, és ugynevezett „közirtokosságot“ vagy erdőtársulatot létrehozni, melynél minden birtokos saját birtokrészletének jövedelmi arányához képest járul a kiadások fedezéséhez, és saját birtokrészének nemcsak mennyiségéhez, hanem minőségéhez képest is részesítettik a jövedelem osztalékában. Való, hogy az ily közirtokossági gazdaságok oly arányban, milyenben czélszerű szervezés mellett üdvös hatásuk, czélszerűtlen szervezés mellett hátrányosak is lehetnek, de, hogy ez utóbbi esetek lehetőségig megakadályoztassanak, az államnak kell gondoskodni arról, hogy az ily „közirtokosságok“ szervezése és gazdasági rendszereinek ellenőrzése iránt az erdészeti törvényben külön szabványok vétessenek fel, mert ezen módon kezelt erdőségek gazdálkodásánál nem elegendő a birtokosok által alkotott egyesületi szabályok megtartása, hanem szükséges, hogy ezen szabályok legelső rendben közigazgatási, azután szakszempontról és az egyes birtokosok magánérdekeiknek megóvása tekintetéből is a törvény által bizonyos kellékek betartására szorítottassanak. És ez lenne egy lényeges hiány, melyet az erdőtörvény javaslatában találok, és melyet, igénytelen nézetem szerint még pótolva helyrehozni kellene. Talán nem lesz fölösleges végül megemlíteni, hogy több külföldön a kérdéses erdőközirtokossági vagy erdőtársulati viszony törvénytörvényesül már is rendezve van. H.

A mezőség befásításának kérdése.

E kérdést az Országos Erdészeti egyesület közgyűlésen Illés Nándor, selmeczi erdőakadémiai tanár vezette be. Erdély geológiai térképének segélyével mindenk előtt a Mezőség talajtani viszonyairól elmélkedett s megjelölő egyszermind az uralkodó szélirányt is. A t. tanár ur a közgyűlésre jövet Kolozs-

várról M.-N.-Csán felé vette útját s úgy került Tordára, — ennyiből ismeri tehát a Mezőséget, és ez ismerete alapján minket azon örvendetes nyilatkozattal lepett meg, hogy „a Mezőség befásítás s emmi nehézséggel sem jár, csak egy ügyes erdőtenyésztőt kell oda küldeni.“ Ezután felsorolta azon fanemeket, melyek véleménye szerint a Mezőség befásítására alkalmasok volnának. Ilyenek a kocsános tölgy, ákác, bálványfa (*Ailanthus glandulosa*), szilfa, diófa és némely fenyő, melyek az uralkodó szél irányára függélyesen álló sorokba ültetendők s a sorok között hézagpotló kapás növények pld. krumpli (erdélyiesen pityóka) tenyésztenőd. Némely erre alkalmas helyek pedig szőlőmivelés alá veendőek.

Illés után Tisza L. emelt szót s a Mezőségen szerszett 25 évi tapasztalatai szerint Illés némely állításait módosítandónak vélte. Fősúlyt fektet arra, hogy a befásítás foganatosítására társulatok alakulnának, továbbá, hogy a legszebb, valamint a legterjedelmesebb ilyen befásítások jutalmaztatnának meg és hogy a művelés alá vett területek bizonyos időre adómentességben részesülnének. Ugyancsak Tisza a tenyésztenőd fanemek közé a *populus*okat is felveendőeknek véli. Mire nézve csupán annyit jegyzünk meg, hogy a *populus*ok között csupán egy van, mely hegyi erdőségekben és egyáltalában hegyes vidékeken előfordul: a *populus tremula*, a többi kizárólag mind ligetes helyek lakója.

Fligl kir. erdész, a kocsános tölgy helyett a cserfát ajánlja, mint a mely amannál gyorsabban nő és jobb tűzifát szolgáltat. Ugy véli, hogy a cser az ákáczczal vegyesen is tenyészthető lenne. Szerinte a helyi viszonyok tanulmányozására s a befásítás tervezetének megállapítására egy bizottság volna a helyszínére küldendő. Ez indítvány több oldalról ellenmondásokkal találkozván, végre az elnök indítványára abban történt megállapodás, hogy a kérdés ezuttal hagyassék függőben addig, míg az erd.

gazdasági egyesület által a mezőség befásítására nézve kiírt pályázat ideje lejár és annak eredménye nyilvánvalóvá lesz.

A kérdés minden esetre olyan természetű, melynek megoldása egy ideig óráig tartó rövid gyűlésen nem eszközölhető s miután az erdészegyletnek tudomása volt arról, hogy e kérdésben nyilvános pályázat van kitűzve: valószínű, hogy a kérdést nem is megoldani, hanem ezuttal csak szellőztetni akarta. A mennyiben tehát csakugyan szellőztetve is volt: följogositva érezzük magunkat a föntebbiekhez részünkről is még egy pár rövid megjegyzést tenni.*)

Tagadhatlan, hogy a Mezőségnek vannak helyei, sőt nagyobb része épen olyan, hol a tölgy, szil s a többi befásításra javasolt fa nem jól és talán kitűnően tenyészik; mert hiszen a Mezőségnek terjedelmes és kitűnő gabona termő földeik vannak, ámde ezeket nem akarjuk és nem is akarhatjuk befásítani, mert ezek — mint ilyenek — legjobb jövedelmet szolgáltatnak. Nem ezekről tehát, hanem miként a kérdésben is világosan áll: „a kopár és sovány legelőt is alig szolgáltató“ helyek befásításáról van szó. Már pedig, hogy az ilyen oldalas helyeken, hol t. i. a talaj sárga agyag és fővényvegyülék, hol itt ott csoportokban alig tengődik a sima fű és vadüröm, hogy az ilyen helyeken mondom a tölgy, szil s több efféle mély s főleg üde és termékeny talajt igénylő fa nem egyelőre tenyészthető lenne s még a csemete sorok között krumpli szüretre is számíthatnánk, ezt határozottan kétségbe kell vonnunk.

Sőt mernők állítani, hogy ezen aszott és sovány helyeken eleinte még az elégülekenyebb ákác- és bálványfa is csak nyomorogni fog.

A szóban forgó kopár és sovány helyeken legelőszőr talaj-

*) Az ügy fontosságánál fogva t. munkatársunk ezen megjegyzéseinek szíves átvételére ezennel összes erdélyi laptársainkat tiszteletteljesen felkérjük. (Erdélyi Gazda.) Szerk.

javító növényzetet kell tenyésztenünk, melynek nem okvetetlenül szükséges, hogy fa legyen, lehet ugyan az is, de lehet bármi más gazdasági növény vagy akár gyomféle, mely t. i. sovány talajjal is megelégszik és valami növekvést mégis mutat. Önként értetik, hogy ezeket nem távolítjuk el és a művelés alá vett területet egyáltalában szigorú titalom alatt tartjuk, hogy ekkép a tenyésztett növényzet hulladéka, valamint a fű és gyomok termő helyükön korhadjanak el és televényt képezzenek, nevezetesen pedig, hogy a televényréteg a maga helyén megmaradjon; mert természetes, hogyha itt juh, kecske és más legelő marha szabadon jár s a termőréteget körmével esetről-esetre felvágja, azt a legközelebbi zápor alá söpri és a talaj soha sem javul, hanem ellenkezőleg mentől tovább, annál silányabbá válik.

A fák közül első beplántálásra talán az erdei fenyő volna legalkalmasabb, mert ez legelégülékenyebb fanemeink egyike s e mellett gyorsan nő és a talajt meglehetősen javítja.

Tenyésszük és szaporítsuk e mellett azon fanemeket, cserjéket és bokrokat, melyek a művelés alá veendő területen vagy a vidék hason minőségű helyein, habár elvétve és csenevész állapotban, de mégis előfordulnak, mert azok jelenlétéből a legtöbb esetben bizton következtethetjük, hogy azoknak a termőhelyi viszonyok leginkább megfelelnek.

Annak, hogy az uralkodó széliránnyal bibelődjünk s a sorokat erre függőleges irányban vezessük, a Mezőségen teljességgel semmi értelme sincs, mert itten nem futó homok megkötésével van dolgunk. Ne sokat törődjünk tehát sorokkal s más szabályos alakú műveléssel, hanem vessünk és ültessünk minden ceremonia és válogatás nélkül, a hogy legkönnyebben és legsikeresebben eszközölhető; s nevezetesen a meredekebb oldalakon igyekezzünk mielőbb sűrű cserjést előállítani, mely a termőföld felmállását, lemosását és omlását megakadályozza.

Ekkép a természetet is mintegy segítségül híván, a javított vagy legalább állandósított és némileg beárnyalt talajon haladhatunk azután fokozatosan a nemesebb fanemek megtelepítésével.

Azon, épen ellenkező utat követni, hogy kopár, sülevényes oldalak befásítását az üde, termékeny talajt kívánó kocsános tölgyvel kezdjük meg, annyi volna, mint ajtóstól rontani be, mely rohamos sietségében engedjen meg nekünk indítványt tevő t. Illés ur, hogy a legügyesebb erdőtenyésztő is legyőzhetlen és illetőleg átugorhatlan akadályokra találna.

Ennyit tartottam a Mezőség befásítására nézve csekély véleményem szerint megjegyzendőnek. (Erdélyi Gazda.)

Székely Mihály.

A faárak jegyeztetése.

T. Olvasóink ismerik azon nyílt levelet, melyet a faárak hivatalos jegyeztetése és ennek az erdőbirtokosok tájékoztatására való tudomásra hozatala ügyében e lapok mult évi VIII. füzetében közöltük. Az Orsz. Erd. egyesület 1871-iki közgyűlése e nyílt levél tartalmát osztván, a földmivelési ministeriumot megkérte, hogy az abban ajánlt árjegyeztetést rendelje el. A földmivelési ministerium mint a „Pester Lloyd“ idei nov. 21-ki számában olvassuk véleményadásra a pesti kereskedelmi- és iparkamarát is felhívta, és az oda nyilatkozott, hogy a nagykereskedést illetőleg az árak jegyzése a hatóságok vagy más nyilvános közegek által hasznos lehet. Az ország főbb fapiaczei gyanánt megemlítetnek a kamara határozatában, Komárom, Kövesd és a hársfa számára Szatmár, Arad, Vukovár, Pécs, Eszék, Mitrovicz, Brod és Sziszek.

E piaczi megjelölés és a hársfa előtérbe állítása valóban oly feltűnő, miszerint el nem tudjuk képzelni, hogy lehetett azt eként kimondani; tartózkodunk azonban további megjegyzéstől addig, mig végére járhatunk annak, hogy a „Pester Lloyd“

tudósítása mennyiben közölte hiven a pesti kamara megállapodását. Hiszen a megjelölteken kívül vannak nekünk még más fontos fapiacziink is, és a kisebb jelentőséggel bíró hársfán kívül, más ennél nagyobb kereskedelmi értékkel bíró fáink is!

Hát még a „Pesti-piacz“ Szeged, Szolnok és Arad mit vétett? Vagy talán e helyeken csupán szatócsok és fontszámra árulnak fát?

Az ügy fontosságából következőleg, bizalommal hisszük egyébiránt, hogy ez árjegyeztetés nem csak Komáromra, Kövesdre, és a hársfa megnevezett piacaira fog kiterjedni, hanem a földmivelési ministerium aként fog intézkedni, hogy az valamennyi nagyobb fapiaczon és a birodalom határain kívül az illető ügynökségeknél is pontosan foganatosítsák. Mely jegyzésekről szöllő tudósításokat aztán részünkről is örömet fogjuk t. olvasóink tudomására hozni.

Egyleti előterjesztés a földmivelési ministeriumhoz az erdőtörvény ügyében. *)

Nagyméltóságú földmivelési ministerium! Az Országos Erdészeti egyesület idei vándorközgyűlését Erdélyben tartván meg, a több napon át eszközölt és nagy erdőterületekre kiható erdei szemlék alkalmával ujabban is mély fájdalommal győződött meg arról, hogy különösen a magánbirtokosok kezén lévő erdőségek a közhatóságok erdőrendőri felügyeletének felette hiányos volta és az erdőkárosítások veszélyes terjedése miatt naponként feltűnő mértékben pusztulnak, s hogy e bajon segíteni csak megfelelő erdőtörvény alkalmazása által lehet.

Az erdőtörvényjavaslat a földmivelési ministeriumnál már öt év óta készen állván, egyesületünk folyton azon reményben élt, hogy annak törvényé alkotása nem fog soká késni, s bár

*) Hasonló előterjesztés egyidejűleg a m. kir. ministerelnök urhoz is intéztetett. Szerk.

Ő Felségének a királynak a jelen országgyűlést megnyitó trónbeszédében szintén kifejezést nyert az erdők ügyének előmozdítása, s ebből következően bizalommal várhatjuk az erdőtörvényjavaslatnak a képviselőház elé való mielőbbi terjesztését, még is idei közgyűlésünk megbízásából szomorú kötelességünknek ismerjük Nagyméltóságodat ujabban és ismételve, mély tisztelettel megkérni, miszerint tekintettel erdészeti állapotainkra, az erdőtörvény mielőbbi megalkotását eszközölni méltóztatnék.

Az Országos Erdészeti egyesület közgyűlése nevében és megbízásából. — Budán, 1872.

Erdészeti államvizsgák.

Az 1872. évi felsőbbrendű és az erdőgazdaság önálló vezetésére képesítő erdészeti államvizsga Pesten október-hó 7-én és következő napjain tartatott meg. A vizsgáló bizottmány elnöke Scholcz Rezső m. kir. jószágigazgató, vizsgáló biztosok pedig Bedő Albert m. kir. főerdőmester és Kallina Károly m. kir. főerdész voltak.

A vizsgálatra bocsátott 13 jelölt közül a vizsgát „képesített“ osztályzattal megállotta 3, nem képesítettnek találtatott 7, és a vizsga letételére meg nem jelent 2.

A mint látható a vizsgálat eredménye, ez idő szerint igen szomorú, reméljük azonban, hogy fiatal erdészeink a jelen eredménnyen okulva, jövőre több készültséggel ülnek a zöld asztal mellé, s a tanultak, látottak és tapasztaltakról alaposabb tudomást szerezvén, a vizsgálati kérdésekre nem sejtelemszerű, de alapos és a tárgy lényegének helyes ismeretét tanúsító indokolt feleleteket adnak.

A műszaki segédszemélyzet számára alsóbbrendű vizsgálatok tartattak: Pozsonyban, Kassán, Kolozsvárt, Temesvárt és Kaposvárt.

Ministeri körrendelet az erdők hatósági felügyelete tárgyában.

Szlávy József földművelési-, ipar- és kereskedelmi m. kir. minister következő körrendeletet bocsátott ki : Sajnos panasz, ugy saját szemlélet útján nyert tapasztalás folytán is sajnosan kellett meggyőződnöm arról, hogy hazánkban az erdők, ugy a magánosok, mint különösen községek erdőségei is az okszerű erdőkezelés mellőzésével, részint aránytalanul nagy mérvekben vágatnak és irtatnak, részint a minden óvintézkedés nélkül rendetlen és szabályellenes legeltetés által tökéletes elpusztulásnak néznek eléje, és ez történik annak daczára, hogy hazai törvényeink, névszerint az 1807-ik évi 21. t.-czikk, s az 1840. 9-ik t.-czikk kellően figyelemben tartva, s alkalmazva eléggé alkalmasok lennének arra, hogy az erdőségek által képviselt tekintélyes tőkevagyon, józan használat mellett csonkítatlanul megtartathassék az utókor számára. Azon állomással egybekötött kötelességnél fogva, mely gondjaimat ez irányban is kiterjeszteni köteles, hivatva érzem magamat ismételve figyelmeztetni az ország összes hatóságait, hogy addig is, mig az általam az országgyűlés elé közelebb benyújtandó törvényjavaslat törvényerőre emeltetnék és életbe lépne, a már hivatott 1790/1-ik évi tvczikk értelmében a területén található erdők kezelésére felügyelni, s azokat a pusztitástól az 1807-ik évi 21. tv.-czikknek esetről-esetre leendő szigoru alkalmazása által megvédeni szoros kötelességének ismerje.

Laptulajdonosok és kiadók :

Divald Adolf és Wagner Károly.

Szerkesztő :

Bedő Albert.